

SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ROLÜ

The Role of Information Technologies in Insurance Sector

*Prof. Dr. Huriye KUBİLAY**

*Arş. Gör. İ. Atakan KUBİLAY (MS)***

I- GİRİŞ

Çok sayıda kişiye ulaşmanın hedeflendiği sigortacılık sektöründe; sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, sigorta havuzları ve sigorta araçları bakımından bilişim teknolojilerinin rolü diğer sektörlerle oranla çok büyüktür. Sayıları oldukça fazla olan sigorta acentelerinin müvekkileri; sigorta şirketleri ve sigorta ettirenlerle olan ilişkileri bilişim teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanımını gerektirmektedir. Sigortacılık sektöründe bilişim, sigorta kuruluşlarının kendilerini ve ürünlerini tanıttıkları internet siteleri, doğrudan pazarlama tekniklerinden biri olan; ürünlerini pazarladıkları internet siteleri, sigorta kuruluşlarının ortaklarıyla, sigorta araçlarıyla ve müşterileriyle elektronik ortamda iletişime geçmeleri gibi türlü şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin bankalar, sigorta poliçelerini ve bireysel emeklilik sözleşmelerini internet sayfalarına koymakta, sigorta primi ödemeleri internet üzerinden sigorta şirketlerinin banka hesaplarına yapılabilmektedir. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketleri Birliği'nin iPad ve iPhone uygulaması üzerinden, kasko değer listesinin, motorlu taşıtlar vergisi

* İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı - Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

** Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Araştırma Görevlisi

ile ilgili listeler, hak sahiplerince aranmayan paralar sorgulanabilmekte, uygulamanın ana sayfasında duyurular ve haberler yer almaktadır¹.

Ülkemizde yeni yürürlüğe giren; Hukuk Muhakemeleri Kanunu² ve yakında yürürlüğe girecek olan mevzuat; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu³ ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu⁴ incelendiğinde bilişim teknolojilerinin rolünün sigortacılık sektörü bakımından her geçen gün artacağı açıkça görülebilmektedir. Mevzuatımızdaki gelişmeler, bir yandan sigorta sözleşmelerinin giderek daha çok elektronik ortamda yapılmasına öte yandan sigorta hizmeti veren kuruluşların işleyişinde bilişim teknolojilerinin her geçen gün daha çok kullanılmasına yol açacaktır.

II- ELEKTRONİK TİCARET VE SİGORTA

Avrupa Birliği⁵, Avrupa Birliği Antlaşması'nın 49-55 inci maddeleri arasında düzenlenen hizmet sunma serbestisi ilkesinden hareketle kısaca "Elektronik Ticaret Yönergesi" olarak bilinen "Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Bazı Hukuki Yönleri ve Özellikle İç Pazarda Elektronik Ticaret Konusunda 2000/31/EC sayılı Yönerge"yi yayınlamıştır⁶. Sigorta ve reasürans sözleşmelerinin uzaktan yapılabilmesi "Finansal Hizmetlerin Mesafeli Satışına İlişkin 23 Eylül 2002 tarih ve 2002/65/EC sayılı Yönerge" kapsamında düzenlenmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ticari işletme şöyle tanımlanmaktadır: "MADDE 11- (1) Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir."

¹ www.tsrbsb.org.tr

² Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi:12.01.2011, R.G. 04.02.2011-27836, Yürürlük Tarihi: 01.10.2011.

³ Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi: 11.01.2011, R.G. 04.02.2011-27836, Yürürlük Tarihi: 01.07.2012.

⁴ Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, R.G. 14.02.2011, Yürürlük Tarihi: 01.07.2012.

⁵ KUBİLAY, (Avrupa Birliği), 171-279.

⁶ OJ L 13/12, 19.01.2000.

Böylece, "Ticari işletme"nin, bilgi toplumunun hizmet kavramını, bilişim ve iletişimi kapsayan çağdaş bir tanımı yapılmıştır. Türk Ticaret Kanunu'nun 11inci maddesinin gerekçesinden⁷ de anlaşıla-

⁷ 11inci maddenin gerekçesi şöyledir:

"Madde 11 – Birinci fıkra: Ticarî işletme 6762 sayılı Kanunda tanımlanmamıştır. Bunun yerine, ticarethanenin, fabrikanın ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselerin ticarî işletme oldukları belirtilmiştir. Anılan Kanun bir taraftan ticarî işletmenin tanımlanması, diğer taraftan da ticarî işletme sayılan ticarethane, fabrika ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselere ilişkin hükümlerin kanundan çıkarılması gerekliliğine uygun olarak düzenlenmiştir. Çünkü, ticarî işletme kanunun temelidir; yani merkez kavramdır; bu niteliğiyle belirleyici, hatta tanımlayıcıdır, ticaret hukuku, aradan geçen zaman içinde ticarî işletmenin dış hukuku haline gelmiş ve bir kavramdan kurama dönüşmüştür. Söz konusu eğilimin öznal sistemin vatanı olan Almanya'da görülmesi ve bu anlayışın 1998 Alm.TK.nun hedeflerinden biri olması ilgi çekicidir. Onun için, Tasarıda ticarî işletmenin tanımlanması kaçınılmaz olarak değerlendirilmiştir. Tasarının tümüne egemen, bir kuramın bazı niteliklerini içermeye başlayan temel bir kavramın tanımı Ticaret Sicili Tüzüğüne bırakılamaz. Diğer taraftan, ticarî işletme tanımlandıktan sonra ticarethanenin, fabrikanın ve ticarî şekilde işletilen diğer müesseselerin tanımlanmalarına gerek yoktur. Bunlar ticarî işletmenin -biraz da eskimiş- görünüş şekilleridir; başlıca türleri değildir. Ayrıca anılan türler, bilgi toplumunun hizmet kavramı ile bilişime hatta iletişime de yabancıdır; perakende ve toptan ticaretin eskimiş yüzünü taşımaktadırlar. Tür öğretisinin ilkeleri bunları tür olarak nitelendirmeye elverişli değildir. Sadece anılanların tanımlanması da ayrıca yanlış anlamalara yol açacak, ticarî işletmenin bu üç birime özgü olduğu zannını uyandıracak niteliktedir. Öte yandan, ticarethane ile fabrikanın 6762 sayılı Kanunda düzenleniş ve tanımlanış şekli tereddütleri ve tartışmaları davet etmiştir. Çünkü, 6762 sayılı Kanununun 12 nci maddesinde sayılan faaliyetlerle uğraşan ve fabrikacılık tanımına uyan "müesseseler" in, ticarî işletmenin tanım unsurlarını taşımaları bile kanunun ticarî işletme sayılıp sayılmayacakları görüş ayrılıklarına sebep olmuştur. Tartışma tatmin edici bir sonuca da ulaşmamıştır. 6762 sayılı Kanununun 13 üncü maddesindeki "ticarî şekilde işletilen diğer müesseseler" ibaresi ile hangi müesseselerin kastedildiği de kesin olarak belirlenemiyordu. Bundan başka "diğer müesseseler" ibaresi ve bu ibarenin 6762 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin kenar başlığında yer alması, 6762 sayılı Kanununun 12 nci maddesinde düzenlenen ticarethane ile fabrikanın "müessese" olduğu izlenimini vermektedir. Oysa, her iki birim "müessese" değil "ticarî işletme" dir. 6762 sayılı Kanundan böylece ticarî işletmenin müessese olduğu gibi bir sonuç çıkıyordu. 6762 sayılı Kanununun elli yılı aşan uygulamasında ticarethaneye, fabrikaya ve bu tür müesseselere ilişkin birikim oluşturan bir uygulamaya da rastlanmamıştır. Nihayet, "ticarethane" sözcüğü dar

çağı üzere, sigorta hizmetini elektronik ticaret yoluyla sunan bir işletme de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu anlamında bir ticari işletme olarak kabul edilir. Bu tür ticari işletmeler, “E-işletme”⁸ olarak adlandırılan işletmelerin bir alt grubu olarak nitelendirilebilir. İnternet yoluyla nihai tüketicilere yönelik pazarlama ve satış faaliyetinde bulunan işletmeler; yalnızca internet ortamında var olan ve faaliyetlerini yalnızca internet yoluyla sürdüren işletmeler; “*pure players*” işletmeler ve faaliyetlerini hem fiziksel ortamda ve geleneksel pazarlama ve satış yöntemleriyle sürdüren ve aynı zamanda internet yoluyla pazarlama ve satış faaliyetinde bulunan; “*brick and mortar*” işletmeler olarak gruplandırılmaktadır⁹. Sigortacılık sektöründe de bu iki tür işletme faaliyetinden birinin tercih edilmesi mümkündür.

İnternet üzerinden online olarak yapılan sigorta sözleşmelerinde, sözleşmesel yükümlülüklerden bazıları geleneksel yolla, bazıları internet üzerinden yerine getirilmektedir. Sigorta sözleşmesinin kurulması ve ödemenin internet üzerinden gerçekleştirilmesine rağmen rizikonun sigortacı tarafından üstlenilmesi gibi bazı sözleşmesel yükümlülüklerin geleneksel yolla yerine getirilmesi nedeniyle

ve eski bir terim olarak 19. yüzyılda kalmış bir ticaret anlayışını yansıtmaktadır. Başka bir söyleyişle, günümüzde “ticaret” sözcüğü “mal alışverişi” anlamını çok gerilerde bırakan, hizmet, iletişim ve bilişimi de içeren yeni bir boyut ve içerik kazanmıştır. Nitekim “e-ticaret” kavramı da bu yeni anlamın en çarpıcı örneğidir. Fakat ticarethane mal ticaretini ifade ettiği için hizmet sunan, iletişim ve bilişimi kendisine konu alan işletmeleri kapsamıyordu. Fabrika ise ticarî işletme olmayıp bir üretim birimidir. Bu gerekçelerle 6762 sayılı Kanununun 12 nci ve 13 üncü maddeleri Tasarıya alınmayarak ticarî işletmeye gelişmelere açık geniş ve çağdaş bir boyut verilmiştir.

Ticarî işletme TSTnün 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasından esinlenilerek olumlu bir cümle ile tanımlanmıştır. Ticarî işletme “işletme”nin kanunda açıkça belirtilen unsurlarla tanımlanan türüdür. Bu sebeple tanımda ticarî işletmenin bir “işletme” olduğu özellikle vurgulanmıştır. Böylece ticarî işletme, iktisat biliminin ve işletme iktisadının “işletme”sinden, Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanununun “teşebbüs”ünden ayrılmıştır.”

⁸ KIRCOVA, 14-15.

⁹ DENİZ, 18; KIRCOVA, 33.

bu tür işlemler *offline hukuki işlemler* veya *dolaylı e-ticaret* olarak adlandırılmaktadır¹⁰.

III- İNTERNET ORTAMINDA SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN YAPILMASI

Bilişim teknolojileri kullanılmak suretiyle yapılan *e-sigorta sözleşmeleri* günümüzde hızla yayılmaktadır¹¹. İnternet üzerinden ve internet araçları kullanılarak dijital ortamda kurulan sözleşmelerden biri olan *e-sigorta sözleşmelerinin* konusu sigorta hizmetinin sunulmasıdır¹².

2000/31/EC sayılı Yönerge'nin 9uncu maddesine göre, Üye Devletler, kendi hukuk sistemlerinin, sözleşmelerin elektronik vasıtalarla akdedilmesine izin vermesini temin edeceklerdir. Üye Devletler, özellikle sözleşme sürecine uygulanan şartların elektronik sözleşmelerin kullanılmasına engel oluşturacak ya da bu çeşit sözleşmelerin elektronik vasıtalarla yapılmış olması nedeniyle hukuki etkiden ve geçerlilikten mahrum kalmalarına neden olacak şekilde uygulanmamasını temin edeceklerdir. "Kısaca vurgulamak gerekirse, 2000/31/EC sayılı Yönerge'nin 9. maddesi klasik yöntemlerle yapılan sözleşmeler ile, elektronik vasıtalarla yapılan sözleşmeler arasında yasal bağlayıcılık açısından herhangi bir fark olmasını öngörmektedir."¹³ Nitekim, ülkemizde son yıllarda yapılan mevzuat çalışmaları sonucu elektronik ortamda yapılan sözleşmelerin hukuki geçerlilikleri ayrıntılı olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Örneğin, kanunda aksi öngörülmedikçe, güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçmektedir (TBK. m. 14, f.2). Yine Türk Borçlar Kanunu'nun 15inci maddesinin 1inci fıkrasına göre, güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

¹⁰ Online/doğrudan e-ticaret ve offline/dolaylı e-ticaret hakkında bk. ŞEKER, 132.

¹¹ İnternette malların ve hizmetlerin sunumunun sürekli bir şekilde gelişim göstermekte ve gittikçe daha da önem kazanmakta olduğu hakkında bk. ŞEKER, 130.

¹² ŞEKER, 131.

¹³ YAVAŞI, 127-128.

Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur (TBK m.1, f.1). Sigorta sözleşmeleri¹⁴, Borçlar Hukuku esaslarına uyularak; bir tarafın öneride bulunması diğer tarafın bu öneriyi kabul etmesi üzerine sözleşmenin kuruluşu gerçekleşir. Genelde, sigorta sözleşmesi yaparak sigorta güvencesi elde etmek isteyen kişiler sigortacıya öneride bulunurlar ve sigortacının kabulü üzerine sigorta sözleşmesi kurulur. Bununla birlikte, sigortacının, öneri niteliğindeki iradesini internet ortamında sunması durumunda karşı tarafın kabul iradesiyle de sigorta sözleşmesinin kurulması mümkündür.

Öneri; süreli veya süresiz olabilir. Kabul için bir süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır (süreli öneri). Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur (TBK. m.3). Süresiz öneri; hazır olanlar arasında ve hazır olmayanlar arasında olmak üzere ayrı ayrı düzenlenmektedir. Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur. Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır (TBK. m.4). Önerinin, belirli bir kişiye yöneltilmesi şart olmayıp geniş bir kitleye yapılması mümkündür. Türk Borçlar Kanunu'nda, "herkese açık öneri" başlığı altında, tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesinin, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılacağı hükme bağlanmıştır (TBK. m.8, f.2). İnternet sitelerinde fiyat gösterilmeksizin sigorta poliçeleri hakkında tanıtıcı bilgilerin sunulması, "bağlayıcı olmayan öneri" (TBK. m. 8, f.1), buna karşılık, sigorta kuruluşlarının internet siteleri veya diğer elektronik araçlarıyla yapılan reklam ve tanıtım faaliyetleri, potansiyel tüketicilere, sigorta genel ve özel şartları ile birlikte fiyat konusunda bilgi veriyorsa ve elektronik olarak yapılacak; örneğin "onay veya kabul" tuşuna basılması halinde hukuken bağlayıcı bir sözleşme oluşacağı aleni bir şekilde belirtiliyorsa, bunun "öneri" olarak değerlendirilmesi gerekir¹⁵.

¹⁴ BOZER, 30 vd; KENDER, 112 vd.; KUBİLAY (Özel Sigorta Hukuku), 33 vd,

¹⁵ Bu açıklamalar ve görüş için bk. YAVAŞI, 130.

22.04.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu kapsamında, offline hukuki işlemlere konu olan hizmetlerin internet web sitelerinde sunulmaları genelde icaba davet olarak nitelendirilmekteydi (BK. m. 7, f.2)¹⁶. Buna karşılık, 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu ile getirilen değişiklik sonucunda (TBK. m. 8, f.2), offline hukuki işlemlere konu olan hizmetlerin internet web sitelerinde sunulmalarının icaba davet değil, öneri (icap) olarak nitelendirilmesi uygundur. Nitekim, uygulamada, sigorta şirketlerinin, web siteleri üzerinden sigorta ürünlerini sunmaları, fiilen bu şekilde; yani sigorta şirketlerinin öneride bulunmaları suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Sigorta sözleşmelerinin geçerliliği şekle tabi olmamakla birlikte¹⁷, sigorta sözleşmesinin ispatı yönünden yazılı şekilde yapılmış olması büyük önem taşır. Yazılı şekil, "metin" ve "imza" olmak üzere iki temel unsurdan oluşur¹⁸. Türk Borçlar Kanunu'nun 14üncü maddesinin ikinci fıkrasında, kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektubun, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgrafın, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinlerin de yazılı şekli yerine geçtiği belirtilmektedir. Ayrıca, güvenli elektronik imzanın, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurduğu hükme bağlanmıştır (TBK m.15, f.1, c.2).

Sigorta poliçesi, sigortacı ve sigorta ettiren arasında yapılan sigorta sözleşmesini kanıtlayan bir belgedir (6102 sayılı TTK. m.1424 (3)). Uyuşmazlık konusu vakıaları kanıtlamaya elverişli elektronik ortamdaki veriler de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda "belge" kabul edilmektedir (HMK. m.199). Böylece, elektronik ortamda yapılan bir sigorta sözleşmesinin kanıtını oluşturan elektronik ortamdaki sigorta poliçesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında bir belgedir. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na 29.03.2011 tarihli 6215 sayılı Kanun'un 16ncı maddesinin ikinci fıkrası ile eklenen Ek Madde

¹⁶ ŞEKER, 133 ve aynı sayfada dn.37.

¹⁷ TBK m.12, f.1 uyarınca; "Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir."

¹⁸ AKINTÜRK/KARAMAN, 39.

2, fıkra 2'ye göre, sigorta poliçesinin imzasının elektronik herhangi bir araçla da atılabilmesi olanağı getirilmişti. Şöyle ki;

“ÇEVİRİMİÇİ İŞLEMLER

Ek Madde 2 - (Ek madde: 29/03/2011-6215 S.K./16.md.)

... Konşimentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilir. Düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir, gönderilebilir.

Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, bu Kanunun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilir. Bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilir. Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve yönetmelikte düzenlenen hallerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezî veri tabanı sistemindeki tarih esas alınır.

Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilirler. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılır. Bu husus tescil ve ilan edilir...” Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçiş dönemi için getirilen bu hüküm, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1526ncı maddesinin 2nci, 3üncü ve 4üncü fıkralarında aynen yer almaktadır.

IV- BİLİŞİM ALANINDAKİ RİZİKOLARA KARŞI SİGORTALAR

Elektronik ortamda sigortacılık alanındaki risklerden¹⁹ sorumluluk risklerine karşı yapılan; Elektronik İmza Kanunu’ndaki zorunlu sigortalar; “Sertifika Mali Sorumluluk Sigortası”, “Nitelikli Elektronik

¹⁹ YOLCU, 123-124.

*Sertifika Sigortası*²⁰, internet ortamında hizmet verenlerin ve elektronik ticaret yapanların karşıya karşıya buldukları risklere karşı yapılan *İnternet Sorumluluk Sigortası*²¹ ve teknik risklere karşı yapılan *Elektronik Cihaz Sigortaları*, bilişim alanındaki rizikolara karşı sigorta güvencesi veren başlıca sigorta türleridir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda yeni sigorta ürünlerinin ortaya çıkması veya mevcut sigorta ürünlerinin geliştirilmesi mümkün olabilecektir.

V- SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDEKİ ELEKTRONİK FAALİYETLER

Günümüzde sigortacılık sektöründeki elektronik faaliyetlere örnek gösterilen modeller şunlardır²²:

“Web siteleri: Dünyanın öndegelen sigorta şirketlerinin e-sigortacılık konusunda müşterilerini bilgilendirdiği ve ürünlerini tanıttığı pazarladığı internet siteleridir.

Çevrimiçi Pazarlama Modeli (Aggregators):Bu modelde, farklı sigorta şirketlerinin temel ürünleri sunulmakta, site broker gibi çalışmaktadır. Örneğin, Sigortam.Net, Tekfen Sigorta ve Sigorta Pro. Bu sistemin en büyük avantajı olarak müşterinin aynı anda birkaç farklı şirketin önerisini görüp kararını verirken kendine en uygun olan ürünü aldığından emin olmasıdır.

Ters Açık Arttırma Modeli: Açık arttırma siteleri genel olarak forumlar aracılığıyla çalışmaktadır. Kullanıcı bu forumlar sayesinde sisteme girerek teklif vermekte ve satıcı rolünü üstlenebilmektedir. Ters Açık Arttırma Modeli, alıcıların satıcı gibi fiyatları ayarlamalarına izin veren bir modeldir. Diğer bir deyişle, satın alınmak istenen ürün veya hizmetle ilgili müşteri kendi fiyatlarını belirlemekte ve bu fiyatlara uygun bir satıcı

²⁰ Bu sigortalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. KUBİLAY, (Avrupa Birliği), 252-256.

²¹ Bu sigorta hakkında ayrıntılı bilgi için bk. KUBİLAY, (Özel Sigorta Hukuku), 132-138.

²² Sigortacılıkta kullanılan e-iş modelleri hakkında bk. <http://ebrudogan.blogcu.com/etiket/özelSağlıksigortaları> (Erişim Tarihi: 15.10.2011)

aramaktadır. Bu modeller, internet üzerinden sigorta şirketlerinin ihalelerine dahil olmak mümkündür. Örneğin, bir otomobil bayisi, müşterileri için en uygun araç sigortasını bulmak için Ters Açık Arttırma Modeli'ni kullanabilir.

Ürün Portalı Modeli: portal siteler ziyaretçilere tek bir yerde aradıklarını bulma şansı sunmaktadır. On-line alışveriş sitelerinden farklı kullanıcının aradığı şeylerle ilgili bilgi toplamasına yardımcı olmaktır. Bu tarz spesifik ve tek bir ilgi alanıyla ilgili pek çok bilgi veren siteler dikey portallardır. On-line alışveriş siteleri ise yatay portallardır. Dikey portallar, ziyaretçileri tekrar çekme eğilimindedir. Bu portallar bazı hizmetleri birarada sunmakta ve kullanıcıyı uygun sitelere yönlendiren linkler içermektedir.

Özel Ürün Portalı Modeli: Sigorta ürünleri yapıları gereği satın alınma değil satılma eğilimindeki ürünler olduğu için sigortacıların bu ürünleri iyi pazarlamaları gerekmektedir. Özel ürünlerin bulunduğu siteler, sigortacıların ürünlerini daha iyi pazarlayabilmelerini sağlamaktadır. Bu iş modeli genel olarak tüm branşlarda faaliyet gösteren ya da tüm branşlarda uzmanlaşmaya çalışan geleneksel sigorta şirketleri için değil de, yeni Pazar oluşturan şirketler için daha uygundur.

Çevrimiçi Risk Pazarları Modeli: Çevrimiçi Risk Pazarlama Modeli daha çok reasürans sektörüne yöneliktir. Bu modelde şirket, sigortacılık ve reasürans işlerinde saydamlık sağlayarak alıcı ve satıcıların yapılan iş hakkında bilgi alışverişinin artmasını ve bu sayede daha bilinçli hareket etmelerini sağlamaktadır."

VI- SİGORTA BİLGİ VE GÖZETİM MERKEZİ (SBM)

Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan ve 09.08.2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan Sigorta Bilgi Merkezi Yönetmeliği (SBMY) uyarınca faaliyete geçen "Sigorta Bilgi Merkezi" (SBM)²³, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bünyesinde kurulmuş, 03.12.2011 tarih ve 28131 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelik değişikliği ile unvanı

²³ Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi hakkındaki bu bilgiler için bk. www.tramer.org.tr ve <http://www.sbm.org.tr> (Erişim Tarihi: 22.02.2013)

“Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi” olarak değiştirilmiş, tüzel kişiliğe sahip bir kurumdur. Faaliyetleri, Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenen SBM’nin merkezi İstanbul’dadır. Usul ve esasları, Koordinasyon Komitesi üyelerinin kararıyla belirlenmek üzere şube açılacaktır. Hayat, Hastalık/Sağlık, Trafik ve Zorunlu Sigortalar branşlarında ruhsat sahibi olan sigorta şirketleri merkezin doğal üyesi olarak kabul edilmişlerdir.

Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’nin görevlerini yerine getirmek üzere; gerekli özellikleri haiz, güvenli, yedekli ve farklı kullanıcıların bilgi kayıtlarına farklı düzeylerde erişimlerine olanak sağlayan bir bilişim sisteminin kurulması öngörülmüştür (SBMY m.17 (2)). Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi bünyesinde kurulan bu bilgi ve gözetim merkezleri; “Alt Bilgi Merkezleri” olarak tanımlanmış olup (SBMY m.3 (a)); Sigorta Bilgi Merkezi Yönetmeliği’nde düzenlenen alt bilgi ve gözetim merkezleri; Trafik Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBMY m.9-10), Hayat Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBMY m.11), Sağlık Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBMY m.13-14) ve Sigorta Hasar Takip Merkezi’dir (SBMY m.15-16). Online işlemlerden bir diğeri de SİSBİS’dir (Sigorta Suistimalleri İhbar Girişi).

Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’ne üye olan sigorta şirketlerinin, elektronik ortamda Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’ne bilgi verme yükümlülüğü bulunmaktadır (SBMY m.23). Üye sigorta şirketleri, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından kendilerinden istenen tüm bilgileri, doğru ve eksiksiz olarak, belirlenen şekilde ve sürelerde Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’ne iletmekle yükümlüdür. Üye sigorta şirketleri, zorunlu sigortalar, zorunlu trafik sigortası, zorunlu taşımacılık sigortası ve zorunlu ferdi kaza sigortası sözleşmelerine ait poliçe bilgileri ile güncellenmiş ve günlük muallâk ve ödenmiş hasarlara ve kaza tutanaklarına ilişkin bilgileri Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından hazırlanarak Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanan veri yapısında ve en çok bir günlük gecikmeyle Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi’ne iletmek zorundadır. Üye sigorta şirketlerinin, Yönetim Komitesi kararı Üzerine ihtiyari trafik sigortası, kasko sigortası ve Birlik görüşü alınmak Üzere Müsteşarlıkça

belirlenen sigorta sözleşmelerine ait içeriği ve veri yapısı Birlik tarafından belirlenen poliçe bilgileri ile güncellenmiş ve günlük muallâk ve ödenmiş hasar verilerini en çok bir günlük gecikmeyle Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'ne iletmesi gerekmektedir. Üye sigorta şirketleri, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından, hatalı olarak gönderildiği tespit edilen bilgileri gecikmeksizin düzeltmek ve düzeltme kayıtlarını en çok bir günlük gecikmeyle Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'ne iletme zorundadır. Üye sigorta şirketlerinin bilgi verme yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda Hazine Müsteşarlığı gerekli tedbirleri alır.

Sigortalıların internet ortamında bilgi kayıtlarına erişimi de Sigorta Bilgi Merkezi Yönetmeliği'nde düzenlenmektedir (SBMY m.24). Sigortalılara, taraf oldukları sigorta sözleşmeleri ile ilgili özet sigorta ve hasar bilgilerine internet ortamında erişim olanağı sağlanmalıdır. Münhasıran çalışma konuları ile ilgili olmak üzere Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi nezdinde tutulan bilgilere dışarıdan erişim tanınacak yetkili kullanıcılar ve erişebilecekleri kayıtların içeriği ile erişim şekli Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenir. Kurallara uymayan yetkili kullanıcıların sisteme erişimleri ve bilgi kayıtlarından yararlanmaları, Müsteşarlığın onayına tabi olmak üzere ilgili Yönetim Komitesi kararıyla sınırlandırılacaktır. Bu durumun süreklilik göstermesi halinde, bu kişilerin sisteme erişim ve bilgi kayıtlarından yararlanma yetkileri Hazine Müsteşarlığı'nın onayına tabi olmak üzere ilgili Yönetim Komitesi kararıyla kaldırılır. Merkez nezdinde tutulan bilgileri talep eden yetkili kullanıcılar dışındaki diğer isteklilerin talepleri ilgili Yönetim Komitesi tarafından karara bağlanır. Sigortalıların internet ortamında bilgi kayıtlarına erişimi kapsamında verilecek bilgilerin içeriği Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenir. İlgili Yönetim Komitesi, yetkili kullanıcılar dışındaki diğer isteklilerin sahip oldukları bilgileri belirlenen amaç doğrultusunda kullanmalarını teminen gerekli tedbirleri alacaktır. Bilgi kayıtlarına erişimin ve/veya verilecek bilgilerin Ücretinin belirlenmesine veya Ücretsiz olarak sağlanmasına ilgili Yönetim Komitesinin görüşü Üzerine Koordinasyon Komitesince karar verilir. 19.06.2009 tarihli ve 27263 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklik uyarınca, münhasıran çalışma konuları ile ilgili olmak üzere 24/12/2003 tarihli ve 5018

sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli cetvellerde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarına bu kapsamda sağlanan hizmet ücrete tabi değildir.

1. TRAMER (Trafik Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi)

TRAMER'in amacı, trafik sigortalarına ilişkin güvenilir istatistiklerin temini, uygulama birliği sağlanması, sigorta sahtekarlıklarının önlenmesi, sigorta sistemine olan güvenin artırılması, tazminat ödemelerinin düzenli ve doğru biçimde gerçekleştirilmesi, zorunlu sigortalarını yaptırmamış motorlu araç işletenlerinin tespiti ve sigortalılık oranlarının artırılmasını sağlamaktır (SBMY m.10 (1)).

TRAMER'in amaçlarının gerçekleştirilmesi için sayılan görevleri arasında; üye sigorta şirketlerinin zorunlu trafik, zorunlu taşımacılık ve zorunlu ferdi kaza sigortası sözleşmelerine ilişkin kayıtlarının tutulduğu bir veri tabanı oluşturmak, bu verilerin en çok bir günlük gecikmeyle üye sigorta şirketleri tarafından güncellenmesini sağlamak da yer almaktadır (SBMY m.10 (2) a).

2. SAGMER (Sağlık Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi)

Sağlık Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi'nin amacı, sağlık ve hastalık branşları altında sunulan sigorta ürünlerine ilişkin güvenilir istatistiklerin üretilmesi, kamu gözetim ve denetiminin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesidir (SBMY m.14). Üye sigorta şirketlerinin sağlık ve hastalık branşlarında düzenledikleri sigorta sözleşmelerine ilişkin kayıtların en çok bir gün gecikmeyle tutulduğu bir veri tabanı oluşturmak SAGMER'in görevlerinden biridir (SBMY m.14 (2) a).

3. HAYMER (Hayat Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi)

Hayat Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi'nin amacı, hayat ve kaza branşları altında sunulan sigorta ürünlerine ilişkin güvenilir istatistiklerin üretilmesi, kamu gözetim ve denetiminin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesidir (SBMY m.12 (1)).

HAYMER'in başlıca görevlerinden biri, üye sigorta şirketlerinin hayat ve kaza branşlarında düzenledikleri sigorta sözleşmelerine

ilişkin kayıtların en çok bir gün gecikmeyle tutulduğu bir veri tabanını oluşturmaktır.

4. SAGMER (Sağlık Sigortası Bilgi ve Gözetim Merkezi)

Sağlık Sigortaları Bilgi ve Gözetim Merkezi'nin amacı sağlık ve hastalık branşları altında sunulan sigorta ürünlerine ilişkin güvenilir istatistiklerin üretilmesi, kamu gözetim ve denetiminin daha etkin bir şekilde yerine getirilmesidir (SBMY m. 14 (1)).

SAGMER'in amaçlarının gerçekleşmesini teminen yerine getirmesi gereken görevlerinden biri de üye sigorta şirketlerinin sağlık ve hastalık branşlarında düzenledikleri sigorta sözleşmelerine ilişkin kayıtların en çok bir gün gecikmeyle tutulduğu bir veri tabanı oluşturmaktır. Ayrıca, sigorta sözleşmelerine ilişkin muallâk ve ödenmiş hasar verilerini üye sigorta şirketlerinden en çok bir günlük gecikmeyle alarak Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi nezdindeki sigorta kayıtları ile ilişkilendirmek, üye sigorta şirketleri tarafından yapılacak risk değerlendirme sürecinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesini teminen, sigortalıya ait kayıtları üye sigorta şirketlerine bedelsiz olarak vermek, üye sigorta şirketlerinin Merkez nezdinde oluşturulan veri tabanında bilgileri tutulan sigortalara ilişkin uygulamalarını takip etmek, prim üretimine, ödenen tazminatlara ve sigorta sözleşmelerine ilişkin veriler ile Merkezce üretilen benzer istatistikleri, içeriği ve şekli Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen bilgi raporlarına dönüştürmek, yetkili kullanıcıların bilgi taleplerini karşılamak, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi nezdinde oluşturulan veri tabanında bilgileri tutulan sigortalara ilişkin tarifelerin oluşturulmasını teminen çalışmalar yapmak ve bu çalışmalarını Hazine Müsteşarlığı'na ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketleri Birliği'ne göndermek, görev alanına dahil sigortalara ilişkin uluslararası uygulamaları takip etmek, diğer görevleri arasında sayılmaktadır.

5. HATMER (Sigorta Hasar Takip Merkezi)

Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'nin bir alt bilgi merkezi olan Sigorta Hasar Takip Merkezi'nin doğal üyeleri; hayat dışı sigorta

branşlarında faaliyet ruhsatı bulunan sigorta şirketleridir (SBMY m.15). Sigorta şirketleri, eksper görevlendirmeyecek olsalar dahi ihbar edilen tüm hasarları Sigorta Bilgi Merkezi veri tabanına girmekle yükümlüdür. Sigorta şirketleri veya eksperler, hasarlara ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenecek kayıtları Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi veri tabanı üzerinden tutmak veya raporlamak zorundadır. Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenecek usul ve esaslara göre, kayıp ve hasarlara ilişkin bilgiler ile ekspertiz raporları bilgileri, Merkez veri tabanında, gerekli incelemelerin yapılabilmesini teminen Hazine Müsteşarlığı'nın erişimine açık, konusuna göre ayrılmış güvenli Tek Tip Rapor Bankası'nda saklanır. Bu bilgiler ayrıca, her eksperin ve sigorta şirketinin kendi ekspertiz raporuna ulaşabileceği şekilde ayrıntılı biçimde düzenlenir. Sigorta şirketleri hasar bedelleri ve ödeme yapılan kişi kimlik bilgilerini veri tabanına girmek zorundadır.

Sigorta Hasar Takip Merkezi'nin amacı zorunlu sigortalar ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketleri Birliği'nin görüşü alınmak üzere Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenen sigortalara ilişkin uygulama birliği sağlanması, sigorta sahtekârlıklarının önlenmesi, sigorta sistemine olan güvenin artırılması, sağlıklı fiyatlandırma ve hasar ödemesi yapılması, sigorta hasarları ve bunların ekspertizi ile ödemelerine ilişkin verilerin merkezi bir veri tabanında toplanması, bunların günlük olarak takibi ile bu verilerin belirlenen yetki düzeyine göre ilgili tarafların kullanımına sunulmasıdır (SBMY m.16 (1)).

Sigorta Hasar Takip Merkezi'nin görevleri şöyle sıralanmaktadır (SBMY m.16 (2)):

“a) Üye sigorta şirketlerinin zorunlu sigortalara ilişkin kayıtlarının tutulduğu bir veri tabanı oluşturmak, bu verilerin Sigorta Bilgi Merkezi tarafından hazırlanarak Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanan veri yapısında en çok bir günlük gecikmeyle üye sigorta şirketleri ve eksperler tarafından güncellenmesini sağlamak,

b) Üye sigorta şirketlerinden veya eksperlerden (a) bendinde bahsi geçen sigortalara ilişkin muallâk ve ödenmiş hasar verilerini Sigorta Bilgi Merkezi tarafından hazırlanarak Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanan

veri yapısında güncellenmiş ve günlük olarak en çok bir günlük gecikmeyle almak ve bu kayıtları Sigorta Bilgi Merkezi nezdindeki sigorta kayıtları ile ilişkilendirmek,

c) Yönetim Komitesi Kararı üzerine Sigorta Bilgi Merkezi nezdinde oluşturulan veri tabanına, üye sigorta şirketlerinin; içeriği ve veri yapısı Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği tarafından belirlenen zorunlu sigortalar dışındaki sigortalara ilişkin verilerini ilave etmek, bu verilerin en çok bir günlük gecikme ile üye sigorta şirketleri tarafından güncellenmesini sağlamak,

ç) Üye sigorta şirketlerinden uluslar arası bendinde bahsi geçen sigortalara ilişkin içeriği ve veri yapısı Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği tarafından belirlenen muallâk ve ödenmiş hasar verilerini güncellenmiş ve günlük olarak en çok bir günlük gecikmeyle almak ve bu kayıtları Sigorta Bilgi Merkezi nezdindeki sigorta kayıtları ile ilişkilendirmek,

d) (Mülga: RG 19/6/2009-27263)

e) Prim üretimine, ödenen tazminatlara ve sigorta sözleşmelerine ilişkin veriler ile Sigorta Bilgi Merkezi'nce üretilen benzer istatistikleri, içeriği ve şekli Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen bilgi raporlarına dönüştürmek,

f) Hasar konusu maddi varlıkların değeri ile ilgili kayıtların tutularak tarafların bilgisine sunulmaya hazır hale getirmek,

g) Hasar ekspertiz raporlarının kayıtlarını tutmak ve takibini yapmak,

ğ) Sigorta Bilgi Merkezi nezdinde oluşturulan veri tabanında bilgileri tutulan sigortalara ilişkin tarifelerin oluşturulmasını teminen çalışmalar yapmak ve bu çalışmaları Hazine Müsteşarlığı'na ve Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'ne göndermek, görev alanına dahil sigortalara ilişkin uluslar arası uygulamaları takip etmek."

6. İNTERNET ÜZERİNDEN SİGORTA ERİŞİM SİTELERİ

Sigortacılık sektörüne yönelik mesleki nitelik taşıyan eğitim ve sınav organizasyonlarının tek çatı altında yürütülmesini sağlamak amacıyla kurulan Sigortacılık Eğitim Merkezi'nin (SEGEM) <http://www.segem.org.tr> internet sitesi, sigorta uyuşmazlıklarında alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak 5684 sayılı Sigortacılık

Kanunu ile sistemimize giren sigortacılıkta tahkimle ilgili Sigorta Tahkim Komisyonu'nun <http://www.sigortatahkim.org> internet sitesi, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketleri Birliği'nin www.tsrbs.org.tr internet sitesi, Zorunlu Deprem Sigortası (DASK) konusunda tanıtım ve bilgilendirmenin yapıldığı, poliçe prim ve bedelinin hesaplanabildiği, poliçe sorgulamasının yapıldığı www.dask.gov.tr internet sitesi ve tarım sigortaları ve TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu) konusunda tanıtım ve bilgilendirme amaçlı ve bitkisel ürünler, hayvan hayat, kümes, sera, besi hayvanları için on-line prim hesabının yapılabildiği www.tarsim.org.tr internet siteleri, internet üzerinden sigorta erişim sitelerinin diğer örnekleridir.

VII- SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ İLE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİNİN FİNANSAL RAPORLARI

14 Temmuz 2007 tarihli ve 26582 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve 01 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren "Sigorta ve Reasürans Şirketleri İle Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik" m.14, f.1 hükmü uyarınca, sigorta ve emeklilik şirketleri; Mart, Haziran ve Eylül ayları sonu itibarıyla düzenleyecekleri konsolide olmayan ara dönem finansal raporlarını bir ay içinde, konsolide olanları ise iki ay içinde Aralık ayı sonu itibarıyla düzenleyecekleri konsolide olmayan yıl sonu finansal raporlarını iki ay içinde, konsolide olanları ise üç ay içinde Hazine Müsteşarlığı'na elektronik ortamda ve matbu olarak tevdi etmek zorundadır.

Türkiye'de teşkilat kurmak suretiyle faaliyette bulunan şirketlerin, merkezlerinin bilanço, gelir ve nakit akış tablolarını kurulu buldukları ülkede yetkili organlarınca onayladıkları tarihten itibaren Hazine Müsteşarlığı'na elektronik ortamda ve matbu olarak tevdi etmek zorundadır (Yön. m.14, f.4).

Şirketler, yıl sonu finansal raporlarını, genel kurullarının onayladığı tarihten itibaren bir ay içinde, ara dönem finansal raporlarını ise Hazine Müsteşarlığı'na tevdi ettikleri tarih itibarıyla kendi internet sayfalarında yayımlamak ve en az beş yıl süreyle kullanıcıların kesintisiz erişimine olanak sağlamak zorundadır. Türkiye Sigorta ve

Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketleri Birliği şirketlerin bu yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğini takip etmek, aksaklıkların giderilmesini teminen şirketleri uyarmak ve gerekli durumlarda Hazine Müsteşarlığı'na bilgi vermek zorundadır (Yön. m.14, f.5).

Şirketlerin, sigortalılarından ve resmi ya da özel kurum ve kuruluşlardan aldıkları elektronik posta mesajlarını istenildiğinde ibraz edilebilecek şekilde on yıl süreyle saklamaları zorunludur (Yön. m.18, f.1).

Şirketler, diğer kanunlar ile getirilen sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla, yasal defterler dışındaki belgeleri, Hazine Müsteşarlığı'na yapılacak denetimlerde veya istenmesi halinde ibraz edilebilecek şekilde mikrofilm, mikrofiş olarak veya elektronik, manyetik veya benzeri ortamlarda saklayabilirler (Yön. m.18, f.2).

VIII- 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ BİLİŞİMLE İLGİLİ BAZI DÜZENLEMELER

Sigortacılık sektöründe elektronik ortamda faaliyette bulunan sigorta ve reasürans şirketlerinin, anonim şirket yapısında olmaları, sigorta aracılarının tacir sıfatını haiz olmaları nedeniyle, elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri kapsamında internet sitesi açmak veya zaten mevcut olan internet sitelerinin belli bir bölümünü yasada belirtilen hususların yayınlanmasına özgülemek, elektronik ortamda kurullar oluşturabilmek gibi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun pekçok hükmüne tâbi oldukları görülmektedir. Aşağıda bunlardan yalnızca birkaçına değinilebilecektir.

1. SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ İLE SİGORTA ARACILARININ ELEKTRONİK ORTAMDAKİ KURULLARI

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile ilk kez, ticaret şirketlerindeki kurulların elektronik ortamda yapılabilmesi olanağı getirilmiştir (TTK m.1527). Buna göre, anonim şirket yapısında kurulması zorunlu olan sigorta ve reasürans şirketleri (SK. m.3) ile ticaret şirketi olarak faaliyette bulunan sigorta aracılarının kurullarını elektronik

ortamda toplanabilmeleri ve karar almaları mümkündür. Bu durumda, şirket yönetiminin, elektronik yolla oy kullanmanın bütün koşullarını gerçekleştirmesi ve ortaklarına gerekli bütün araçları sağlaması gerekmektedir (TTK m.1527 (4)).

Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da yapılabilir. Bu hâllerde Türk Ticaret Kanununda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanacaktır TTK m.1527 (1)).

Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur (TTK m.1527 (2)).

Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelikte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler yönetmelikten aynen aktarılabilecek olan bu hükümde değişiklik yapamazlar. Yönetmelik ayrıca oyun gerçek sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmasını sağlayan kurallar ile 407 nci maddenin üçüncü fıkrasında öngörülen Bakanlık temsilcilerinin bu hususa ilişkin yetkilerini içerir. Bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelir²⁴. Nitekim, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan “*Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik*” 28.08.2012 tarihli ve 28395

²⁴ TTK m.1527 (5) (Değişik: 26/6/2012-6335/35 m.)

sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış olup 01.10.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu durumda, 01.10.2012 tarihi itibarıyla, pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketler yönünden, genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması zorunluluğu doğmuştur.

Elektronik kurullarda kullanılacak oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve uygulamaya ilişkin kurallar ile pay sahibinin temsilcisine internet sitesi aracılığıyla talimat vermesi esas ve usulleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir tebliğle düzenlenir (TTK m.1527 (6))²⁵.

Elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülünmüş bir internet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır (TTK m.1527 (3)).

2. SİGORTACININ VE SİGORTA ACENTESİNİN AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1423üncü maddesi, Avrupa Birliği Yönergelerine uygun olarak sigortacının ve sigorta acentelerinin aydınlatma yükümlülüğünü düzenlemektedir. Elektronik araçlarla yapılacak sözleşmelerde, bilgi toplumu hizmeti sunanların, sunulan hizmetten yararlanacakların bilgisine sunmaları gereken bilgiler 2000/31/EC sayılı Yönerge’nin 10 ve 11inci maddelerinde, internet ortamında yapılan hayat ve hayat dışı sigortalar bakımından sigortalıların sözleşme öncesi hangi hususlarda bilgilendirilmeleri gerektiği, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile

²⁵ 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle, bu fıkrada yer alan “yönetmelikle” ibaresi “tebliğle” şeklinde değiştirilmiştir. “Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ” için bk. R.G. Tarih: 29.08.2012, Sayı: 28396. “Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ” için bk. R.G. Tarih: 29.08.2012, Sayı:28396.

Emeklilik Şirketleri Birliği'nin üye olduğu Avrupa Ulusal Sigorta Birlikleri Federasyonu'nun (The European Federation of National Insurance Association) 2001 yılında yayınladığı *İnternet Üzerinden Yapılan Sigorta İşlemlerine Dair Avrupa İyi Uygulama Kodu'nun (European Good Practice Guide for Insurance Business on the Internet)*²⁶ 5inci maddesinde ve uzaktan satış sözleşmesinin kurulmasından önce tüketicinin bilgilendirilmesi, "*Finansal Hizmetlerin Mesafeli Satışına Dair 23 Eylül 2002 tarihli ve 2002/65/EC sayılı Yönerge*"nin (*Directive 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council of 23 September 2002 concerning the distance marketing of consumer financial services and amending Council Directive 90/619/EEC and Directives 97/7/EC and 98/27/EC*)²⁷ 3üncü maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmektedir.

3. MESAFELİ SİGORTA SÖZLEŞMELERİNDE CAYMA HAKKI

Sigorta sözleşmelerinin *mesafeli sözleşme*²⁸ olarak akdedilmesi mümkündür ve bu yolla yapılan sigorta sözleşmelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. "*Finansal Hizmetlerin Mesafeli Satışına Dair 23 Eylül 2002 tarihli ve 2002/65/EC sayılı Yönerge*" (*Directive 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council of 23 September 2002 concerning the distance marketing of consumer financial services and amending Council Directive 90/619/EEC and Directives 97/7/EC and 98/27/EC*) m.6 (2), b uyarınca, seyahat ve bagaj sigorta poliçelerinden, bir aydan daha kısa süreli sigorta poliçelerinden caymak mümkün değildir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda cayma hakkı, 2002/65/

²⁶ www.eesc.europa.eu/self-and-coregulation/documents/codes/private/049-private-act.pdf (Erişim Tarihi: 15.10.2011)

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu> (Erişim Tarihi: 15.10.2011)

²⁸ 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 9/A maddesine göre, "*Mesafeli sözleşmeler; yazılı, görsel, telefon ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan ve malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmelerdir.*"

EC sayılı Yönerge'deki bu kısıtlamaya tabi değildir²⁹. Bir başka deyişle, sigorta sözleşmelerinden cayma hakkı bakımından, Türk Ticaret Kanunu'nda, bütün sigorta sözleşmeleri hakkında aynı kurallar geçerlidir.

4. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA SİSTEMİ

Türk Ticaret Kanunu'nun 1525inci maddesinin birinci fıkrasına göre, tarafların açıkça anlaşmaları ve 18inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak koşuluyla, ihbarlar, ihtarlar ve benzeri beyanlar, fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrılar ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder. İki tarafı bulunan işlemlerde bu hükmün uygulanabilmesi tarafların bu hususta açıkça anlaşmış olması koşuluna bağlıdır³⁰.Taraflar, açıkça anlaşmak suretiyle kayıtlı elektronik posta sistemini kullanma yönünde tercihlerini kullandıkları takdirde kayıtlı elektronik posta sistemiyle yapılan beyanlar geçerli olacaktır.

Kayıtlı elektronik posta sistemi ile ilgili bir başka esas, tacirler arasındaki, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe ve sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarların veya ihtarların kayıtlı elektronik posta ile yapılabilmesi ve elektronik posta kayıtlarının kanıt oluşturmasıdır. Sigortacılık sektöründe, tarafların; yani sigortacı ve sigorta ettirenin tacir sıfatını haiz olmaları durumunda bu hüküm uygulama alanı bulacaktır. Şöyle ki;

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1525inci maddesi ile atıfta bulunulan 18inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, *"Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mek-*

²⁹ Bk. 6102 sayılı TTK m. 1415, 1439, 1440, 1442.

³⁰ Madde Gereçesi şöyledir: *"Madde 1525 - Bu hüküm Avrupa Birliği ülkelerinde genel olarak kabul gören bir uygulamayı kanunlaştırır. 1525 inci maddenin uygulanabilmesi için iki tarafı bulunan işlemlerde taraflar arasında anlaşmanın varlığıdır."*

tupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.”³¹ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’ndan farklı olarak, tacirler arasındaki belirli ihbar ve ihtarların kayıtlı elektronik posta sistemi ile de yapılabilmesi kabul edilmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre, tacirler arasındaki diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarların, yasal olarak belirlenmiş şekillerde; noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması mümkündür; kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması konusunda taraflarca açıkça anlaşılması olmasına gerek yoktur. Tacirler arasındaki diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar, yasal olarak belirlenmiş şekillerde; noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapıldığı takdirde kanıt oluşturur.

13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1525’inci maddesine dayanılarak, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından hazırlanan “*Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*”, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmek üzere

³¹ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 20nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, “*Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmek veya mukaveleyi fesih yahut ondan rücu maksadıyla yapılacak ihbar veya ihtarların muteber olması için noter marifetiyle veya iadeli taahhütlü bir mektupla yahut telgrafla yapılması şarttır.*” hükmü bulunmaktaydı. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 18inci maddesinin gerekçesi şöyledir:

“Madde 18 - Tasarı ile bu maddenin üçüncü fıkrasında üç köklü değişiklik yapılmıştır: (1) Hükümdeki şekil, geçerlilik şartı olmaktan çıkarılmış, ispat şartına dönüştürülmüştür. Bu amaçla eski metinde yer alan “muteber olması için” ibaresine metinde yer verilmemiştir. Bu değişikliğin sebebi, geçerlik şartının artık haklı bir gerekçesinin bulunmaması ve teknikteki hızlı gelişmedir. Ayrıca hiçbir modern kanunda bu kadar ağır bir geçerlilik şartı yer almamaktadır. Şartın tacir gibi basiretli bir işadamı için öngörülmüş olması da anlamsız bulunmuştur. (2) İadeli taahhütlü mektup taahhütlüye dönüştürülmüştür. Çünkü, burada varma teorisinin kabulünü haklı gösterecek bir gerekçe mevcut değildir. (3) Güvenli elektronik imza hem Borçlar Kanununda kabul edilmiş hem de düzenli bir sisteme bağlanmıştır. Hükme bu olanak da eklenmiştir.”

(Yön. m.29), 25 Ağustos 2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Bu Yönetmelik, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun yürürlüğe gireceği 01.07.2012 tarihinden sonraki uygulamaya yön verecek düzenlemelerden biridir. “Beyanlar, belgeler ve senetler” başlıklı TTK m. 1525’in ikinci fıkrasına göre; “ Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş ay içinde yayımlanır.”³²

Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in amacı, kayıtlı elektronik posta sisteminin hukuki ve teknik yönleri ile işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olarak belirlenmiştir (Yön. m.1 (1)).

Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bu işlemlerin sonuçlarına, kayıtlı elektronik posta adresine sahip gerçek ve tüzel kişilere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetimlerine ilişkin usul ve esaslar, bu Yönetmeliğin kapsamına giren hususlardır (Yön. m.2 (1)).

Otuz madde ve dokuz bölümden oluşan Yönetmelik’te Birinci Bölüm; Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar ve İlkeler, İkinci Bölüm; Kayıtlı Elektronik posta Hizmet Sağlayıcıların Yetkilendirilmesi, Üçüncü Bölüm; Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi İşlemleri

³² 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un 42nci maddesi uyarınca, “(1) Türk Ticaret Kanunu veya bu Kanun uyarınca hazırlanacak tüzük ve yönetmelikler, Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde yayımlanır.” Kayıtlı elektronik posta ile ilgili Yönetmeliğin yayınlanması için ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun yayınlanmasından itibaren beş aylık süre sınırı getirilmiştir. Yönetmelik, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 1525inci maddesinin 2nci fıkrasının son cümlesi uyarınca, yayımlandığı tarihten itibaren beş ay içinde olmamakla birlikte, yasal beş aylık süre dolduktan bir ayı aşkın bir süre; 40 gün geçtikten sonra 25 Ağustos 2011 tarihinde yayınlanmıştır.

ve Sonuçları, Dördüncü Bölüm; Yükümlülükler, Beşinci Bölüm; Mali Hususlar, Altıncı Bölüm; Faaliyetin Sona Ermesi, Yedinci Bölüm; Teknik Hususlar ve Güvenlik, Sekizinci Bölüm; Diğer Hükümler, Dokuzuncu Bölüm; Geçici ve Son Hükümler konularına ayrılmıştır.

Yönetmeliğin uygulanmasında; a) Niceliksel ve niteliksel devamlılık, güvenilirlik, ayrımcı olmama, düzenlilik, verimlilik, açıklık, şeffaflık ve kaynakların etkin kullanılması, b) Alıcı ve göndericinin haklarının korunması, c) Hizmet kalitesinin sağlanması, ç) Birlikte çalışabilirlik ilkelerine riayet edilmesi, d) Etkin ve sürdürülebilir rekabet ortamının sağlanması, e) Uluslararası standartların dikkate alınması, f) Bilgi güvenliğinin sağlanması, g) Kişisel verilerin korunması için gerekli tedbirlerin alınması ilkeleri gözönüne alınacaktır (Yön. m.5).

5. SİGORTA SÖZLEŞMELERİ İLE İLGİLİ FATURA VE TEYİT MEKTUBU

Faturalama sürecinin tamamının elektronik yöntemler aracılığıyla gerçekleştirildiği elektronik fatura uygulaması (e-fatura) sigortacılık alanında da kullanılmaktadır. E-fatura uygulamasında, fatura oluşturma, gönderme, muhafaza ve istendiğinde ibraz edilmesi ile ilgili işlemlerde kağıt kullanılmamaktadır.³³

Fatura ve teyit mektubu ile ilgili yeni yasal düzenleme şöyledir:

“3. Fatura ve teyit mektubu

MADDE 21- (1) Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.

(2) Bir fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılır.

³³ APAK, Talha, Gelir İdaresi Reformlarına Devam Ediyor - Elektronik Ortamda Defter Tutma Dönemi Geliyor, 15 Ağustos 2011
http://www.alomaliye.com/2011/talha_apak_elektronik.htm (Erişim Tarihi: 21.02.2013)

(3) Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır."

Bu hükmün madde gerekçesinde, "**Madde 21** - Bu hüküm, 6762 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinden aynen alınmıştır. Sadece 6762 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin ikinci cümlesindeki "veya" yerine, hükme daha uygun olduğu için "ve" kullanılmıştır." denilmek suretiyle, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 23üncü maddesinin aynen alındığı söylenmekte ise de aslında, madde önemli değişiklikleri içermektedir. Madde gerekçesinin ikinci cümlesi olan;"Sadece 6762 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin ikinci cümlesindeki "veya" yerine, hükme daha uygun olduğu için "ve" kullanılmıştır." açıklamasına da bir anlam vermek mümkün değildir, çünkü ne 23üncü maddenin ikinci cümlesi vardır ne de böyle bir değişiklik söz konusudur. Bu nedenle, madde gerekçesinin yeniden yazılması uygun olacaktır.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre, şifahen, telefon veya telgrafla yapılan sözleşme veya beyanların muhtevasını teyit eden bir yazıyı alan bir kimsenin itirazı düzenlenmiş iken, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda telefonla, telgrafla veya sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların yanı sıra herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişinin de itirazı düzenlenmiştir. Herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır. Bu hüküm, fatura ve teyit mektubunun elektronik ortamda düzenlenebileceğine ilişkin bir ifade içermektedir. Buna karşılık, 1525inci maddenin birinci fıkrası uyarınca, fatura ve teyit mektubu, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder.

6. TİCARET SİCİLİ KAYITLARI

Sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri ile sigorta aracıları; sigorta acenteleri ve brokerlerin kayıtları Merkezi Kayıt Tescil Sistemi ortamında tutulacaktır.

6102 sayılı TTK m. 24 (2)'ye göre;

“Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Kanununun 26 ncı maddesine göre çıkarılacak yönetmelikte götserilir. Bu kayıtlar ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulabilen merkezi ortak veri tabanı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde oluşturulur.”³⁴ Bu madde uyarınca hazırlanan “Ticaret Sicili Yönetmeliği” 27.01.2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yüksek Planlama Kurulunun 12.07.2006 tarih ve 2006/38/ sayılı kararı ile 28.07.2006 tarih ve 26242 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, “Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı’nda 56 No’lu

³⁴ Bu maddenin gerekçesi şöyledir:

“Ticaret Sicili

Madde 24 – 6762 sayılı Kanununun 26 ncı maddesini karşılayan bu madde çeşitli değişikliklere uğramıştır...

İkinci fıkrada yer alan hükümlerle, Türkiye çapında sicil kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılabilmenin sağlanması amacıyla, söz konusu kayıtların düzenli bir tarzda depolandığı bir bilgi bankasının kurulması öngörülmüştür. Bu bilgi bankası Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde bulunacaktır. Bu bankanın FSEK anlamında bir veri tabanı oluşturup oluşturmadığı öğretisi faaliyete-tini gerektirir. Bilgilere elektronik ortamda ulaşılabilmesi ile sadece bilgi toplumu-nun gereklerinden biri yerine getirilmiş olmayacak, aynı zamanda geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin de önüne geçilebilecektir.

Bilgi bankasındaki kayıtlar üçüncü kişilere ileri sürülmek gibi hukukî bir gücü ve etkiyi haiz değildir. Ancak bu kayıtlar, kaydın yolsuz olduğuna veya kayıt bulunması gerekirken kayda yer verilmemiş olduğuna inananları, esas sicil kayıtlarında gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla hukukî yollara başvurmak için harekete geçirecektir. Bilgi bankasına giriş serbest olacağı için, herkes kayıtları denetleyebilecektir. Sistemin yerleşmesi ve işleyiş kurallarının tam olarak ortaya çıkması halinde bir kanun değişikliğiyle bilgi bankasına hukukî işlevler de tanımlanabilir...”

eylem olarak yer alan “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi” oluşturulması projesinin sorumluluğu T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’na verilmiştir.

Böylece, kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyacı olan bilginin tek noktadan sunulması, sisteme dahil kişiliklere ait bilginin vergi numarası ile bir sistemde birleştirilmesi sağlanacak, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilecektir. Ayrıca, sistemde yer alan bilgilerin, kişisel bilgilerin Mahremiyeti ve AB müktesabata çerçevesinde belirlenecek kurallara göre özel sektör kuruluşlarıyla paylaşımı gerçekleştirilecektir. Türkiye’de dört veri tabanı bulunmaktadır: Kimlik bilgilerinin olduğu “Kimlik Paylaşım Sistemi (MERNİS)”, adres bilgilerinin tutulduğu “Ulusal Adres Paylaşım Sistemi (UAPS)”, Tapu ve kadastro bilgilerinin kayıtlı olduğu “Tapu Kayıt Bilgi Sistemi (TAKBİS)” ve tüzel kişiliklerinin kayıtlı olduğu “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi (MTK)”. Bu veri tabanlarının tamamlanması üzerine e-Devlet uygulamalarının daha hızlı yapılabileceği beklenmektedir.

Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi ve Çevrimiçi Şirket İşlemleri Projeleri, Merkezi Sicil Kayıt Sistemi adı altında birleştirilmiş, projenin yeni adı “MERSİS” olmuştur.

MERSİS hakkında, T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün açıklamaları şöyledir:

“Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planında 16 No’lu Eylem olarak tanımlanan, Çevrimiçi Şirket İşlemleri Projesi, 56 Nolu Eylem olarak tanımlanan “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi ise Bakanlığımız sorumluluğunda yürütülmektedir.

Bakanlığımız tarafından, Çevrimiçi Şirket İşlemlerinin Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemine Entegrasyonu 2010 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile çevrimiçi şirket işlemleri ve bütün ticaret sicil işlemlerinin www.icticaret.gov.tr portalı üzerinden gerçekleştirilmesine imkan sağlanmıştır.

Uygulama, 16.4.2010 tarih 27554 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sisteminin Ticaret Sicili Memurluklarında Uygulanması Hakkında Tebliğ (İç Ticaret 2010/1) ile, uygulamanın

19.04.2010 tarihinde Mersin TSM'de başlatılması, diğer ticaret sicili memurluklarının da kademeli olarak sisteme dahil edilmesi düzenlenmiştir.

Projenin paydaşları durumunda olan ve projede entegrasyon çalışmaları yürütülen kurumlarımızla, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Gelir İdaresi Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve Bakanlığımızın katılımı ile 14.06.2010-20.08.2010 tarihleri arasında yürütülen "MTK Kapsamının Genişletilmesi ile Kurumlar arası Tek Numara Kullanımı"na ilişkin analiz çalışması yürütülmüştür.

Bu çalışmalar sonucunda projede yer alan tüzel kişiliklere ait verilerin yanında, merkezi bir sicil sistemi oluşturulması amacıyla hizmet etmek üzere projenin esnaf, serbest meslek erbabı, meslek örgütleri (sendikalar, odalar, birlikler ve bunların üst kuruluşları), kamu kurum ve kuruluşları ve diğerleri (apartman yöneticiliği vb) gibi gerçek ve tüzel kişileri de kapsayacak şekilde ülke düzeyindeki tüm ekonomik birimlere ilişkin verilerin yasal ve yerel birimlerinin de tek ortak anahtar numara ile takibinin sağlanabilmesi için bir veri ambarı kayıt sisteminin oluşturulmasına karar verilmiştir.

Çalışma kapsamında hazırlanan İş Planı çerçevesinde;

2011 Yılında Tüm TSM'lere ait verilerin sisteme aktarılarak uygulamayı kullanmalarının sağlanması,

2012 yılında esnaf, serbest meslek erbabı, meslek örgütleri (sendikalar, odalar, birlikler ve bunların üst kuruluşları), kamu kurum ve kuruluşları ve diğerleri (apartman yöneticiliği vb.), ekonomik birimlere ait verilerin dahil edilmesi için projede gerekli yazılım eklemeleri ve ilgili kurumlarla entegrasyon çalışmaları,

2013 Yılında ise diğer çevrimiçi şirket işlemlerinin de online yapılabilmesi hedeflenmiştir.

Bu hedefe ulaşılması için;

Her iki projenin birbirinin tamamlayıcısı ve sürekli geliştirilmesi gereken projeler olması, projelerde yürütülecek işlem kapsamlarının genişleyecek olması bilgi sistemlerinde de sürekli değişimi zorunlu olduğu,

Bilgi sistemlerinin herhangi birinde yapılan değişikliğin diğer projeyi de etkilemesi, projelere ayrı ayrı kaynak aktarımı, projelerin ayrı ayrı birim-

ler tarafından yürütülmesi, koordinasyon ve projenin başarıya ulaşmasını engellendiğinden projelerin birleştirilerek tek proje halinde yürütülmesinin uygun olacağına karar verilmiştir.

*Bu itibarla, her iki projenin “Merkezi Sicil Kayıt Sistemi” “MERSİS” adı altında tek proje halinde yürütülmesi 08.10.2010 tarihi itibariyle Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca uygun bulunarak projelerin birleştirilmesi sağlanmıştır.”*³⁵

7. SİGORTACILIKTA DEFTERLERİN TUTULMASI

Sigorta ve reasürans şirketleri ile sigorta araçları ticari defterleri tutmak zorundadırlar (TTK m.64). Ticari defterler, fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulabilir. Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulabilmesine ilişkin yeni yasal düzenleme şöyledir:

“MADDE 64-... (3)Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması hâlinde bu defterlerin açılışlarında ve yeşmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter onayı aranmaz. Fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı,

*defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken çıkarılan tebliğle belirlenir.”*³⁶ Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan *Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ’in*³⁷ 23üncü maddesi uyarınca, elektronik ortamda tutulacak defterler hakkında *Elektronik Defter Genel Tebliği* (Sıra No:1)³⁸ uygulanır.

Defterlerin tutulmasına ilişkin esaslar şöyle düzenlenmektedir:

“MADDE 65- (1) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir.

³⁵ www.icticaret.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.09.2011)

³⁶ Değişik: 26/6/2012-6335/8 md.

³⁷ R.G. Tarih: 19.12.2012, Sayı: 28502.

³⁸ R.G. Tarih: 13.12.2011, Sayı: 28141.

(2) Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır.

(3) Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

(4) Defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığıyla tutulabilir.³⁹ Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır. Elektronik ortamda tutulma hâlinde birinci ilâ üçüncü fıkra hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.”⁴⁰

8. SİGORTACILARIN VE SİGORTA ARACILARININ BELGE VE DEFTERLERİ SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

6102 sayılı TTK ile getirilen bir yenilik, tacirlerin, işletmeleriyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgeyi, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer bir şekilde kopyasını elektronik ortamda da saklayabilme yükümü ile ilgilidir. Sigortacılar ve sigorta aracıları, tacir sıfatını haiz olduklarından bu yükümlülüğe tabidirler (TTK m.64). Ticari defterlerin ibrazı hem

³⁹ 26/6/2012 tarihli ve 6335 sayılı Kanununun 41 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan; “şu şartla ki, muhasebenin bu tutuluş biçimleri ve bu konuda uygulanan yöntemler Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalıdır” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁴⁰ APAK, Talha, Gelir İdaresi Reformlara Devam Ediyor - Elektronik Ortamda Defter Tutma Dönemi Geliyor, 15 Ağustos 2011, http://www.alomaliye.com/2011/talha_apak_elektronik.htm (Erişim Tarihi 21.02.2013). TTK m.65in 4üncü fıkrasının madde gerekçesine göre, “Dördüncü fıkra: Son fıkra defter tutanlara, kayıtları, olguları ve işlemleri içeren ve aynı zamanda da kanıtlayan belgelerin saklanması ikili seçenek sunmaktadır. Birincisi fizikî dosyalama, ikincisi ise veri taşıyıcılarının kullanılmasıdır. “Veri taşıyıcıları” terimi, inter alia, mikrofişleri, CD’leri, magnetleri ve elektronik ortamı ifade eder. Hüküm teknik gelişmeleri dikkate almakta, elektronik ortam uygulamalarına olanak sağlamaktadır. Bu dördüncü fıkra, IFRS dikkate alınarak belirlenecek olan Türk standartları uygulamasıyla boyut kazanmaya müsaittir.”

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK m.83) hem de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK m.222) düzenlenmektedir. Ticari defterlerin delil olması ise 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmekte iken (6762 sayılı TTK m.82-86), 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer almayan ticari defterlerin delil olması konusu 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamına alınmıştır (HMK m.222).

TTK m.64 (2)'nin gerekçesinde, "İkinci fıkrada belgeleme ve kayıtlı belgeye (evrak-ı müsbiteye) dayanması ilkesi öngörülmüştür ("Belge yoksa kayıt da yoktur" ilkesi). Hüküm teknik gelişmelere uygun olarak saklama ortamını sınırlayıcı olmayan, gelişmelere açık bir tarzda göstermiştir." açıklaması yer almaktadır.

Tacirin saklamakla yükümlü olduğu belgeler ve saklama koşulları 82nci madde ile düzenlenmektedir. Buna göre;

Her tacir;

a) Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini,

b) Alınan ticari mektupları,

c) Gönderilen ticari mektupların suretlerini,

d) Ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeleri,

sınıflandırılmış bir şekilde on yıl saklamakla yükümlüdür. Bu defter ve belgeler Türkiye Muhasebe Standartlarına da uygun olmak kaydıyla ve aşağıdaki koşullara uygun olarak görüntü veya veri taşıyıcılarda saklanabilirler;

a) Okunur hâle getirildiklerinde, alınmış bulunan ticari mektuplar ve defter dayanaklarıyla görsel ve diğer belgelerle içerik olarak örtüşünler;

b) Saklama süresi boyunca kayıtlara her an ulaşılabilir ve uygun bir süre içinde kayıtlar okunabilir hâle getirilebiliyor olsunlar.

Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin olduğu takvim yılının bitişiyle başlar.

Tacirin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde ziyaa uğrarsa tacir ziyayı öğrendiği tarihten itibaren onbeş gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yer yetkili mahkemesinden kendisine bir belge verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır.

Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

Gerçek kişi olan tacirin ölümü hâlinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve kâğıtları saklamakla yükümlüdür. Mirasın resmî tasfiyesi hâlinde veya tüzel kişi sona ermişse defter ve kâğıtlar on yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

9. SİGORTACILIKTA GÖRÜNTÜ VE VERİ TAŞIYICILARA AKTARILMIŞ BELGELERİN İBRAZI

Sigorta ve reasürans şirketleri ile sigorta aracılarının görüntü ve veri taşıyıcılara aktarılmış belgeleri mahkemeye veya Sigorta Tahkim Komisyonu'na ibrazı da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ilk olarak tacirler için öngörölmüş olan yeni bir hükme tâbidir.

Yasal düzenlemeye göre;

“V - Görüntü ve veri taşıyıcılara aktarılmış belgelerin ibrazı

MADDE 86- (1) Saklanması zorunlu olan belgeleri, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edebilen kimse, giderleri kendisine ait olmak üzere, o belgelerin okunabilmesi için gerekli olan yardımcı araçları kullanıma hazır bulundurmakla yükümlüdür; icap ettiği takdirde belgeleri, giderleri kendisine ait olmak üzere bastırmalı ve yardımcı araçlara ihtiyaç duyulmadan okunabilen kopyalarını sunabilmelidir.”

10. SİGORTACILIKTA HAKSIZ REKABET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda haksız rekabet 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda olduğundan daha kapsamlı bir biçimde düzenlenmiştir. Sigortacılık sektöründe ortaya çıkabilecek haksız rekabet hallerinde başvurulabilecek hukuk yollarını bu hükümlerde bulmak mümkündür. Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni haksız rekabet hallerini de kapsayan ayrıntılı hükümler, Kanun'un ifadesiyle *bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasını* amaçlamaktadır (TTK m.54 (1)).

İletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğu, 2005 yılında Adalet Bakanlığı'na sunulan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda yer almamakla birlikte sonradan eklenmiştir (TTK m. 58).

Haksız rekabet, her türlü basın, yayın, iletişim ve bilişim işletmeleriyle, ileride gerçekleşecek teknik gelişmeler sonucunda faaliyete geçecek kuruluşlar aracılığıyla işlenmişse, 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, ancak, basında yayımlanan şeyin, programın; ekranda, bilişim aracında veya benzeri ortamlarda görüntülenenin; ses olarak yayımlananın veya herhangi bir şekilde iletilenin sahipleri ile ilan veren kişiler aleyhine açılabilir. Ancak;

a) Yazılı basında yayımlanan şey, program, içerik, görüntü, ses veya ileti, bunların sahiplerinin veya ilan verenin haberi olmaksızın ya da onayına aykırı olarak yayımlanmışsa,

b) Yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, ses veya iletinin sahibinin veya ilan verenin kim olduğunun bildirilmesinden kaçınılırsa,

c) Başka sebepler dolayısıyla yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, sesin, iletinin sahibinin veya ilan verenin meydana çıkarılması veya bunlara karşı bir Türk mahkemesinde dava açılması mümkün olmazsa,

yukarıda anılan davalar, yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, görüntüyü, sesi, iletiyi, yayın, iletişim ve bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi; bunlar gösterilemiyorsa, işletme veya kuruluş sahibi aleyhine

açılabilir. Bu kişilerin kusursuz olmaları halinde burada *kademeli sorumluluk* söz konusu olur (TTK m.58 (1)). Bu kişilerden birinin kusuru söz konusu olduğunda, *ferdi sorumluluk* söz konusu olup, sıraya bakılmaksızın dava açılabilir (TTK m.58 (2))⁴¹.

Haksız rekabet fiilinin iletimini başlatmamış, iletimin alıcısını veya fiili oluşturan içeriği seçmemiş veya fiili gerçekleştirecek şekilde değiştirmemişse, tespit, men ve haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılması, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası davaları hizmet sağlayıcısı aleyhine açılmaz; tedbir kararı verilemez.

Mahkeme haksız rekabet eyleminin olumsuz sonuçlarının kapsamlı veya vereceği zararın büyük olacağı durumlarda ilgili hizmet sağlayıcısını da dinleyerek, haksız rekabet fiilinin sona erdirilmesini veya önlenmesine ilişkin tedbir kararını hizmet sağlayıcı aleyhine de verebilir veya içeriğin geçici olarak kaldırılması dâhil somut olaya uyan uygulanabilir başka tedbirler alabilir.

⁴¹ AYHAN, 504.

KAYNAKLAR

- AKINTÜRK, Turgut/KARAMAN, Derya Ateş**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler-Özel Borç İlişkileri, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanunu İle Karşılaştırmalı ve Yeni Yasal Düzenlemelere Uyarlanmış, 18. Baskı, İstanbul 2012.
- APAK, Talha**, Gelir İdaresi Reformlarına Devam Ediyor - Elektronik Ortamda Defter Tutma Dönemi Geliyor, 15 Ağustos 2011, http://www.alomaliye.com/2011/talha_apak_elektronik.htm (Erişim Tarihi 21.02.2013).
- AYHAN, Rıza**, Ticari İşletme Hukuku, 2. Baskı, Ankara 2007.
- BOZER, Ali**, Sigorta Hukuku, Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın Nu: 406, Ankara 2004.
- DENİZ, Recep Baki**, İşletmeden Tüketickiye İnternette Pazarlama ve Türkiye'deki Boyutları, İstanbul 2001.
- KENDER, Rayegan**, Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, I, Sigorta Müessesesi-Sigorta Sözleşmesi, Gözden Geçirilmiş 7. Bası, İstanbul 2001.
- KUBİLAY, Huriye**, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, İkinci Baskı, İzmir 2003.
- Türk Özel Sigortacılığının Avrupa Birliği Sigorta Hukukuna Entegrasyonu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye'de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği, Sempozyum, 19-20 Kasım 2004, İstanbul Dedeman Oteli, s.171-279.
- KIRCOVA, İbrahim**, İnternette Pazarlama, İstanbul 2002.
- ŞEKER, Muzaffer**, 6098 Sayılı yeni Türk Borçlar Kanununa Göre İnternet Üzerinden Sözleşmelerin Kurulması, "10. Yıl'a Armağan" İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler dergisi, Yıl:11, Sayı: 22 Güz, 2012/2, s.127-155 <http://www.iticu.edu.tr/uploads/kutuphane/dergi/s22/127-155.pdf> Erişim Tarihi: 22.02.2013)

- YAVAŞI, Mahmut**, Avrupa Birliği Sigorta Hukuku -Yerleşme Hakkı ve Hizmet Sunma Serbestisi Bağlamında- Ankara 2007.
- YOLCU, Halil**, Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sigorta Sektörü, İstanbul 2009.